

3ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΟΙ ΝΕΟΙ

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Αντώνης Μιχαηλίδης είναι φιλόλογος-ιστορικός και διευθυντής σύνταξης του περιοδικού *Οροπέδιο*.

Παιδί μου,

Η περίοδος που ζούμε ως χώρα με ώθησε να σου απευθύνω αυτή την επιστολή προκειμένου να σε ενημερώσω για την κατάσταση που πλήττει τον τόπο μας, αλλά και να σε καταστήσω κοινωνό των σκέψεων και προβληματισμών μου για το μέλλον.

Μιλώ ασφαλώς για το δικό σας μέλλον, για το μέλλον της γενιάς σας. Κατά την ταπεινή μου γνώμη, μετά από έναν εικοστό αιώνα με ραγδαία βήματα βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων, από την οποία ωφελήθηκαν οι δυο προηγούμενες γενιές, μεταβαίνουμε σε μια νέα περίοδο, γεμάτη δυσχέρειες και απειλές για τους κατοίκους του ταλαιπωρημένου αυτού κράτους. Ίσως είστε η πρώτη γενιά από τη δημιουργία του ελληνικού κράτους που θα ενηλικιωθεί ζώντας σε συνθήκες διαβίωσης χειρότερες από εκείνες των γονιών της. Αυτά τα αγαθά που σταδιακά οι προηγούμενες γενιές κέρδιζαν και κληροδοτούσαν στις επόμενες φαίνεται πως ήρθε η εποχή να τα στερηθούμε. Βιοτικό επίπεδο αξιοπρεπές, δυνατότητες σπουδών και επαγγελματικής αποκατάστασης άφθονες δίνουν πλέον τη θέση τους σε μια βαθιά αβεβαιότητα για το μέλλον, αν όχι σε μελαγχολικές σκέψεις για το τι ξημερώνει αύριο. Η υποβάθμιση της αγοραστικής δύναμης του Έλληνα, που έρχεται με βεβαιότητα, δεν είναι το πιο οδυνηρό στοιχείο της αυριανής πραγματικότητας. Ίσως η απειλή της ανεργίας και η αβεβαιότητα για τη δυνατότητα επιβίωσης για εσάς και τις οικογένειές σας αποτελέσει την πιο δυσβάστακτη συνθήκη του μέλλοντος.

Ποιοι όμως ευθύνονται για τη ζοφερή αυτή πραγματικότητα; Πώς κατανέμονται οι ευθύνες; ίσως αναρωτηθείς, παιδί μου.

Για την εξέλιξη αυτή οι ένοχοι είμαστε εμείς, οι γονείς, οι δάσκαλοι και οι πολιτικοί ηγέτες, που είχαμε καθήκον να σας αναθρέψουμε σε συνθήκες ανθρώπινες, αν όχι άριστες. Δυστυχώς, όμως, δεν ανταποκριθήκαμε στις προσδοκίες σας. Θαμνωθήκαμε από την ευμάρεια και τη χλιδή στην οποία βρεθήκαμε αιφνιδιαστικά και χάσαμε τους στόχους και τον προσανατολισμό μας. Σκεφτήκαμε άπληστα και επιπόλαια και θέσαμε σε δεύτερη μοίρα τις υποχρεώσεις μας απέναντι στη γενιά σας. Ο εγωισμός μάς αποπροσανατόλισε και μας απομάκρυνε από το καθήκον μας να σας προϋδεάσουμε για τις αντίξοες συνθήκες που αργά αλλά σταθερά άρχισαν να διαγράφονται στον ορίζοντα. Μεγάλο, ωστόσο, μερίδιο της ευθύνης για την αποτυχία μας αυτή φέρει, παιδί μου, η πολιτική μας τάξη. Αυτή στάθηκε κατεξοχήν ανάξια του ρόλου του καθοδηγητή, λειτούργησε μυωπικά και επιδίωξε σταθερά την εκλογή ή την επανεκλογή της αντίστοιχα. Κατασπατάλησε τους οικονομικούς πόρους του τόπου, δανείστηκε στη συνέχεια υπέρογκα ποσά και έφτασε σήμερα ένα βήμα από την πτώχευση της πατρίδας μας.

Δυστυχώς, οι συνέπειες αυτής της κρίσης θα στοιχίσουν περισσότερο στη δική σας γενιά, θα είναι η δική σας γενιά που θα επωμιστεί το μεγαλύτερο κόστος αυτής της κρίσης. Οικονομική στενότητα, για άλλους πιο σκληρή και για άλλους λιγότερο έντονη, θα δυσχεράνει την υλοποίηση των προσωπικών σας ονείρων στη σφαίρα του επαγγέλματος και κατά συνέπεια τα προσωπικά σας σχέδια για οικογενειακή αποκατάσταση και ευτυχία. Αυτό που για τις παλιότερες γενιές φάνταζε εύκολο και προσιτό, να δημιουργήσουν δηλαδή οικογένεια και παιδιά, για τη δική σας, ίσως και για τις επόμενες, θα αποτελέσει στόχο δυσπρόσιτο και θα προκαλεί θλίψη και μελαγχολία.

Γι' αυτό, παιδί μου, είναι ανάγκη να συνειδητοποιήσετε την κρισιμότητα των περιστάσεων και να αγωνιστείτε για τη δική σας προκοπή, την προσωπική, αλλά ταυτόχρονα να συμβάλετε στην αναγέννηση και της πατρίδας με τη σκληρή κριτική και το ενεργό ενδιαφέρον σας για τα δημόσια πράγματα, γιατί η αποχή από τα κοινά επιτρέπει την υπονόμηση των ονείρων σας και την προδοσία της γενιάς σας.

Καλή δύναμη.

Ο δάσκαλός σας

Αντώνης Μιχαλίδης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**1η δραστηριότητα**

- A1.** Διαβάσατε την πιο πάνω επιστολή και θέλετε να ενημερώσετε τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς σας για το περιεχόμενό της. Γράψτε ένα κείμενο 110-120 λέξεων στο οποίο θα την παρουσιάζετε με συντομία.

[Μονάδες 10]

- A2.** Ποιες από τις παρακάτω απόψεις θεωρείτε ότι ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου; Να αιτιολογήσετε με συντομία την άποψή σας.

- α)** Οι συνθήκες ζωής σήμερα εγγυώνται ένα καλύτερο μέλλον για τους νέους.
- β)** Οι πολιτικοί μας βαρύνονται με μεγάλο μερίδιο ευθύνης για την κατάσταση που βρίσκεται σήμερα η χώρα μας.
- γ)** Χρέος των νέων είναι να συμμετέχουν στα κοινά και να ασκούν γόνιμη κριτική.

[Μονάδες 5]

2η δραστηριότητα

- A3.** Να αιτιολογήσετε τη χρήση του α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου στο χωρίο του κειμένου που επισημαίνεται με έντονα γράμματα: «Για την εξέλιξη ... στον ορίζοντα».

[Μονάδες 5]

- A4.** «(Η πολιτική μας τάξη) κατασπατάλησε τους οικονομικούς πόρους του τόπου».

- α)** Να αιτιολογήσετε τη χρήση ενεργητικής σύνταξης στην πιο πάνω πρόταση.
- β)** Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

[Μονάδες 5]

- A5.** Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου: γνώμη, αβεβαιότητα, ανάξια, επωμιστεί, δημιουργήσουν.

[Μονάδες 5]

3η δραστηριότητα

- A6.** Με αφορμή τους προβληματισμούς που σας γέννησε το κείμενο που

διαβάσατε και παρατηρώντας την απάθεια με την οποία οι συνομήλικοί σας, ίσως κι εσείς, αντιμετωπίζουν τα δημόσια πράγματα, αποφασίζετε να γράψετε ένα άρθρο (200-250 λέξεις) στη σχολική σας εφημερίδα. Σε αυτό θα αναφερθείτε:

- α) στους λόγους για τους οποίους πολλοί νέοι σήμερα αποστασιοποιούνται από τα κοινά και,
- β) στις συνέπειες που έχει η στάση τους αυτή για την κοινωνία μας.

[Μονάδες 20]

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Μιχάλης Κατσαρός (1919-1998), ποιητής και ζωγράφος, θεωρείται από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της Α' μεταπολεμικής γενιάς. Παρέμεινε ασυμβίβαστος σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Το ποίημά του «Η διαθήκη μου», που έχει μείνει γνωστό και με τον τίτλο «Αντισταθείτε», περιλαμβάνεται στην ποιητική του συλλογή *Κατά Σαδδουκαίων*.

Η διαθήκη μου*

Αντισταθείτε

σ' αυτόν που χτίζει ένα μικρό σπιτάκι
και λέει: καλά είμαι εδώ.

Αντισταθείτε σ' αυτόν που γύρισε πάλι στο σπίτι
και λέει: Δόξα σοι ο Θεός.

Αντισταθείτε

στον περσικό τάπητα των πολυκατοικιών
στον κοντό άνθρωπο του γραφείου
στην εταιρεία εισαγωγαι-εξαγωγαι
στην κρατική εκπαίδευση
στο φόρο
σε μένα ακόμα που σας ιστορώ.

Αντισταθείτε

* Γράφει ο ποιητής: «Το ποίημα αυτό δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Δημοκρατικός τύπος* (8-10-1950) λογοκριμένο από προοδευτικό διανοούμενο. Αναγκάστηκε να διαμαρτυρηθώ στο επόμενο φύλλο της ίδιας εφημερίδας με το "υπερόγραφο". Μιχάλης Κατσαρός, *Κατά Σαδδουκαίων*, γ' έκδοση, εκδόσεις Κείμενα, 1973. Οι συγγραφείς -τιμώντας τον ποιητή- σημειώνουν με πλάγια γράμματα τους στίχους που θεώρησε τότε σκόπιμο να παραλείψει η εφημερίδα.

σ' αυτόν που χαιρετάει απ' την εξέδρα ώρες
ατέλειωτες τις παρελάσεις
σ' αυτή την άγονη κυρία που μοιράζει
έντυπα αγίων λίβανον και σμύρναν
σε μένα ακόμα που σας ιστορώ.

Αντισταθείτε πάλι σ' όλους αυτούς που λέγονται μεγάλοι
στον πρόεδρο του Εφετείου αντισταθείτε
στις μουσικές τα τούμπανα και τις παράτες
σ' όλα τ' ανώτερα συνέδρια που φλυαρούνε
πίνουν καφέδες σύνεδροι συμβουλατόροι
σ' όλους που γράφουν λόγους για την εποχή
δίπλα στη χειμωνιάτικη θερμάστρα
στις κολακείες τις ευχές τις τόσες υποκλίσεις
από γραφιάδες και δειλούς για το σοφό
αρχηγό τους.

Αντισταθείτε στις υπηρεσίες των αλλοδαπών και διαβατηρίων
στις φοβερές σημαίες των κρατών και τη διπλωματία
στα εργοστάσια πολεμικών υλών
σ' αυτούς που λένε λυρισμό τα ωραία λόγια
στα θούρια
στα γλυκερά τραγούδια με τους θρήνους
στους θεατές
στον άνεμο
σ' όλους τους αδιάφορους και τους σοφούς
στους άλλους που κάνουνε το φίλο σας
ως και σε μένα, σε μένα ακόμα που σας ιστορώ
αντισταθείτε.

Τότε μπορεί βέβαιοι να περάσουμε προς την
Ελευθερία.

Μιχάλης Κατσαρός, *Κατά Σαδδουκαίων*,
εκδ. Σ.Ι. Ζαχαρόπουλος, 1994

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

B1. Να σχολιάσετε σε ένα κείμενο 50-60 λέξεων τον τρόπο με τον οποίο συνδέεται η προτροπή «Αντισταθείτε» με τους τελευταίους στίχους του

ποιήματος: «Τότε μπορεί βέβαιοι να περάσουμε προς την Ελευθερία».
[Μονάδες 15]

2η δραστηριότητα

B2. Στο ποίημα κυριαρχούν οι επαναλήψεις. Να τις εντοπίσετε και να εξηγήσετε τη λειτουργικότητά τους.

[Μονάδες 5]

B3. Να σχολιάσετε τη γλώσσα και το ύφος του ποιήματος.

[Μονάδες 4]

B4. Να επισημάνετε τρία χαρακτηριστικά της μοντέρνας ποίησης στην οποία ανήκει το ποίημα που σας δόθηκε. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές σε αυτό.

[Μονάδες 6]

3η δραστηριότητα

B5. Ο δρόμος που οδηγεί στην ελευθερία είναι δύσβατος. Ποιες δυσκολίες συναντά ο άνθρωπος στην πορεία του για την κατάκτησή της και πώς, κατά τη γνώμη σας, θα μπορέσει να τις ξεπεράσει; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

[Μονάδες 20]